

Gender-kontinuum modellek

Nemi eltérések az érzelmek terén

Prof. Dr. Kéri Szabolcs

Az óra Prof. Dr. Pléh Csaba által kidolgozott tananyagra épül,
amelyet Dr. Demeter Gyula és Dr. Pajkossy Péter módosított.

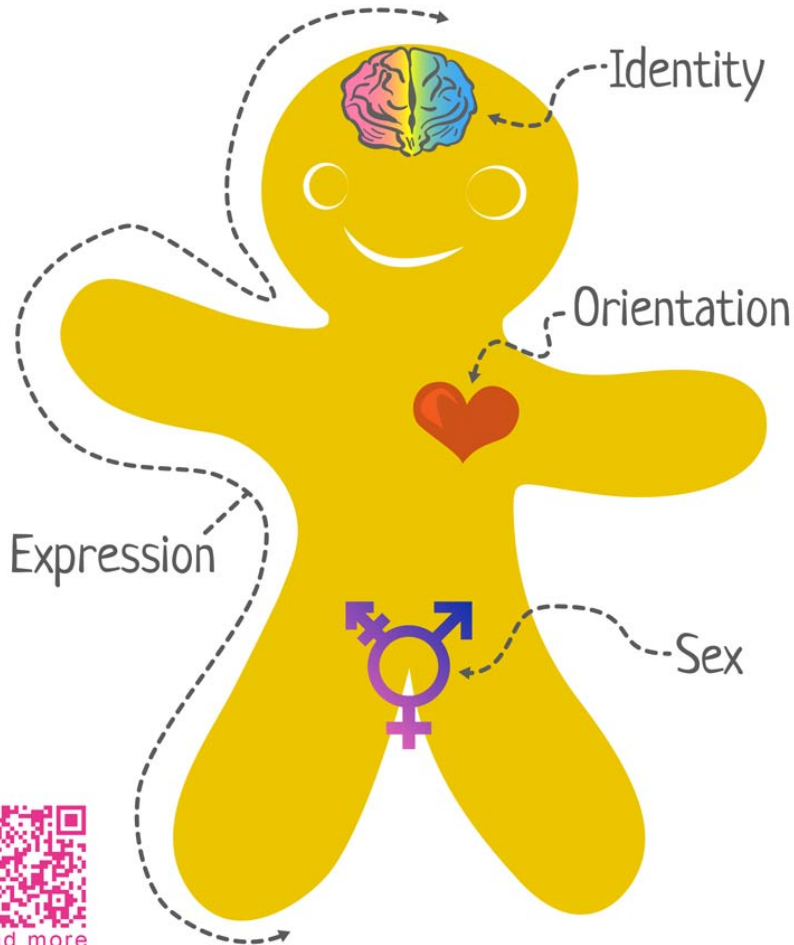

Gender-kontinuum?

Amit az agykutatás elárul

The Genderbread Person

by www.ItsPronouncedMetrosexual.com

Gender Identity

Woman Genderqueer Man

Gender identity is how you, in your head, think about yourself. It's the chemistry that composes you (e.g., hormonal levels) and how you interpret what that means.

Gender Expression

Feminine Androgynous Masculine

Gender expression is how you demonstrate your gender (based on traditional gender roles) through the ways you act, dress, behave, and interact.

Biological Sex

Female Intersex Male

Biological sex refers to the objectively measurable organs, hormones, and chromosomes. Female = vagina, ovaries, XX chromosomes; male = penis, testes, XY chromosomes; intersex = a combination of the two.

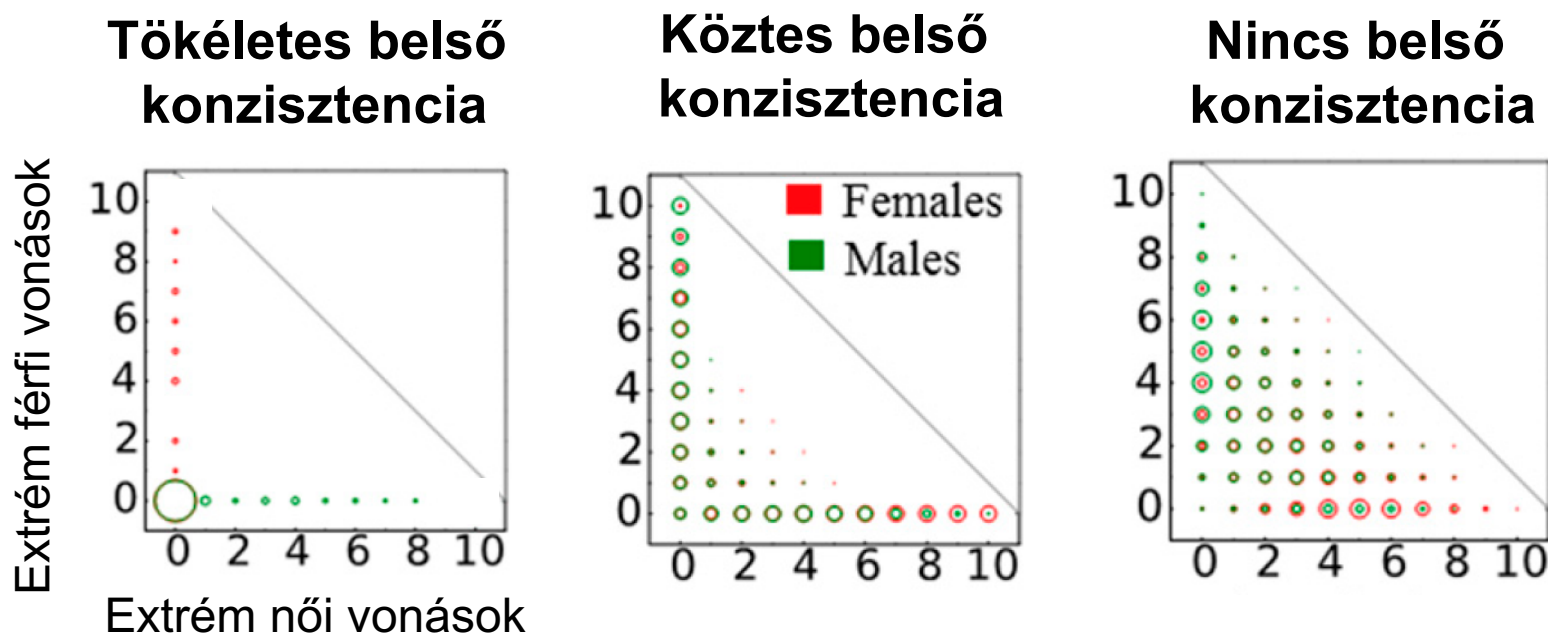
Sexual Orientation

Heterosexual Bisexual Homosexual

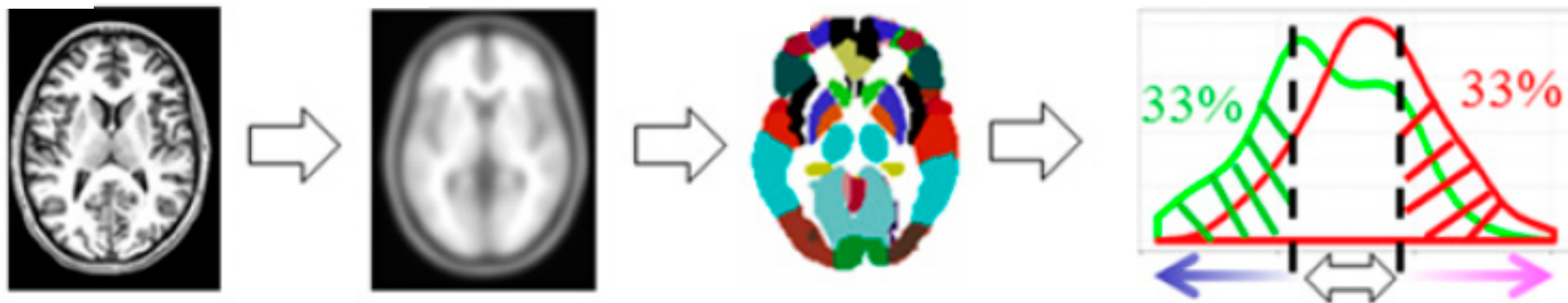
Sexual orientation is who you are physically, spiritually, and emotionally attracted to, based on their sex/gender in relation to your own.

Férfi agy, női agy?

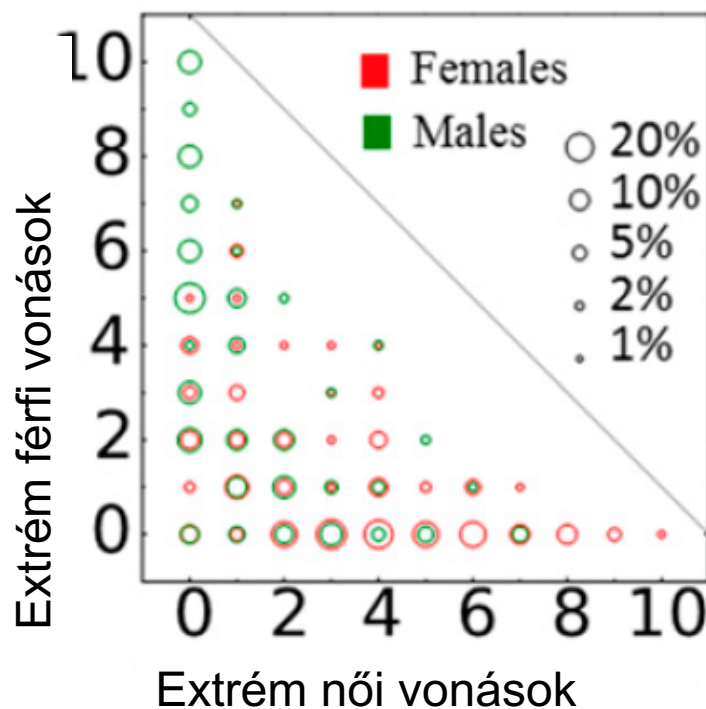
- **Van-e strukturális és funkcionális dimorfizmus?**
 - belső konzisztencia (férfi és női sajátosságok kategorikus szétválása)
 - kis átfedés férfiak és nők között

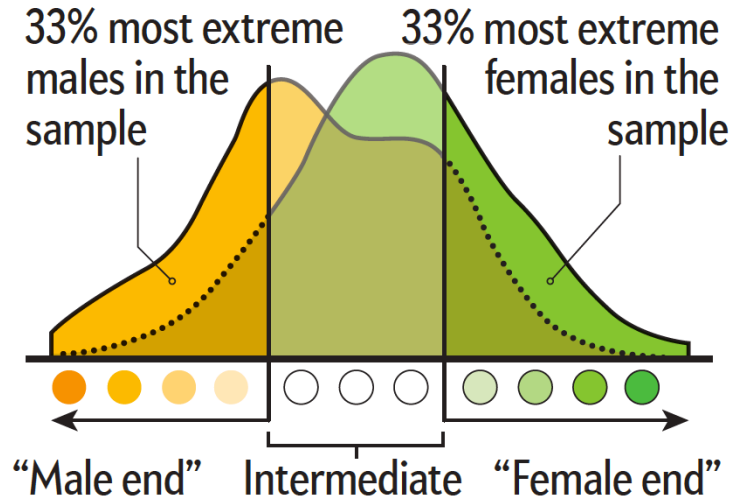
Dimorfizmus helyett **mozaik-agy** (2015)?

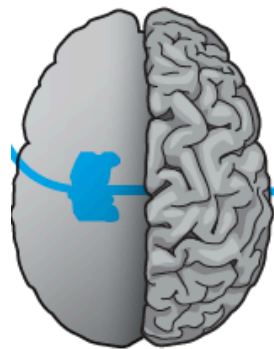
N = 1400
116 agyterület

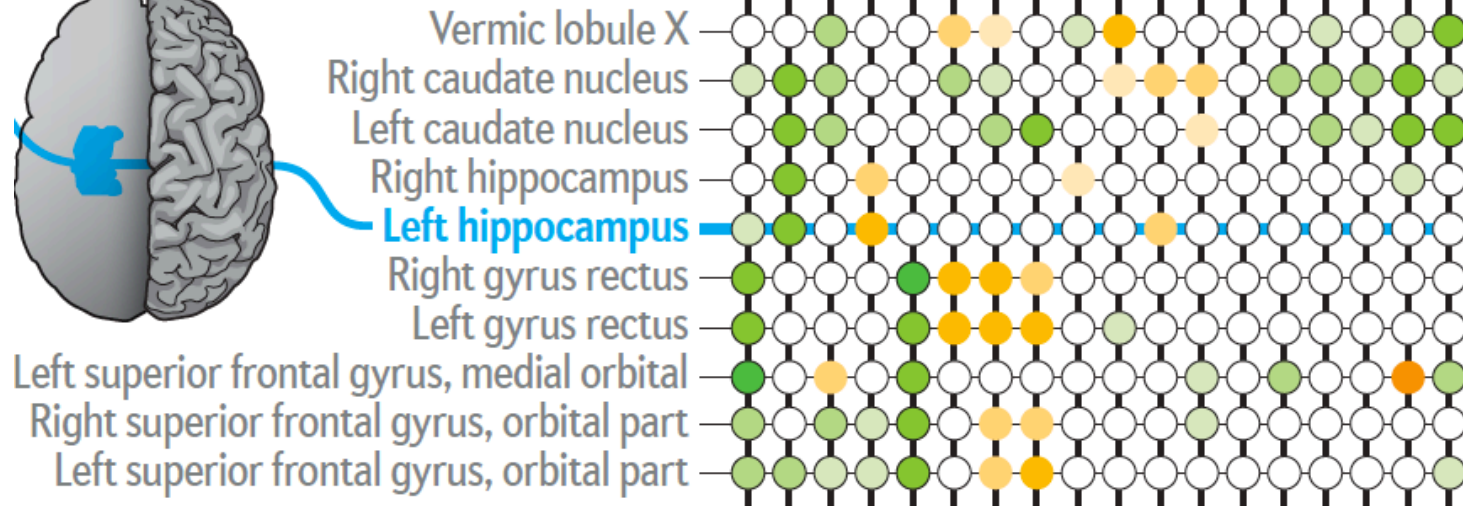
Distribution of Gray Matter Volume for **Left Hippocampus**

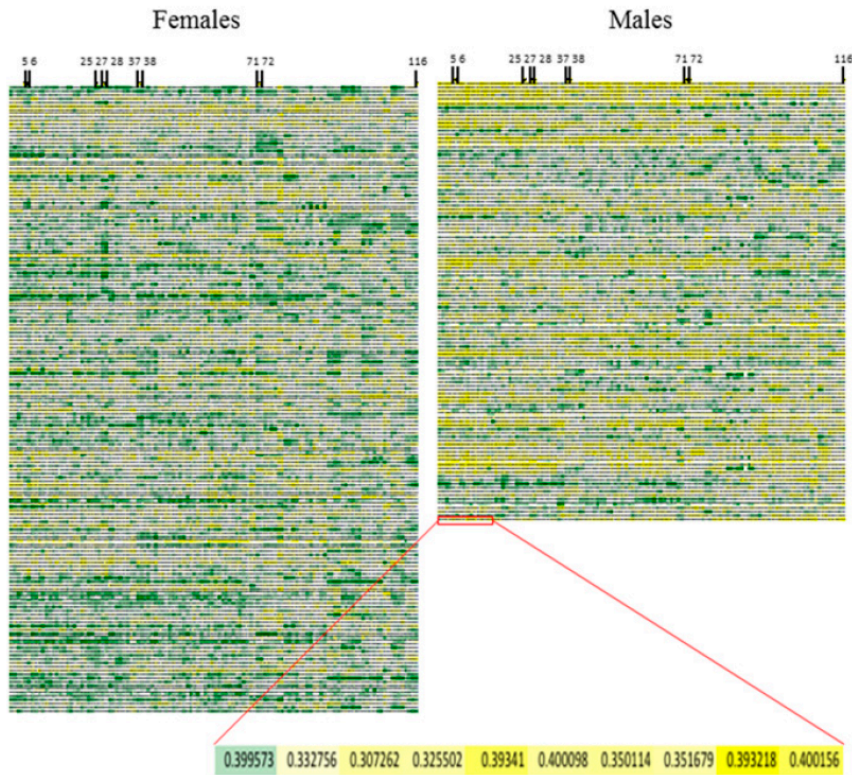
Brain Regions Exhibiting the Largest Sex Differences

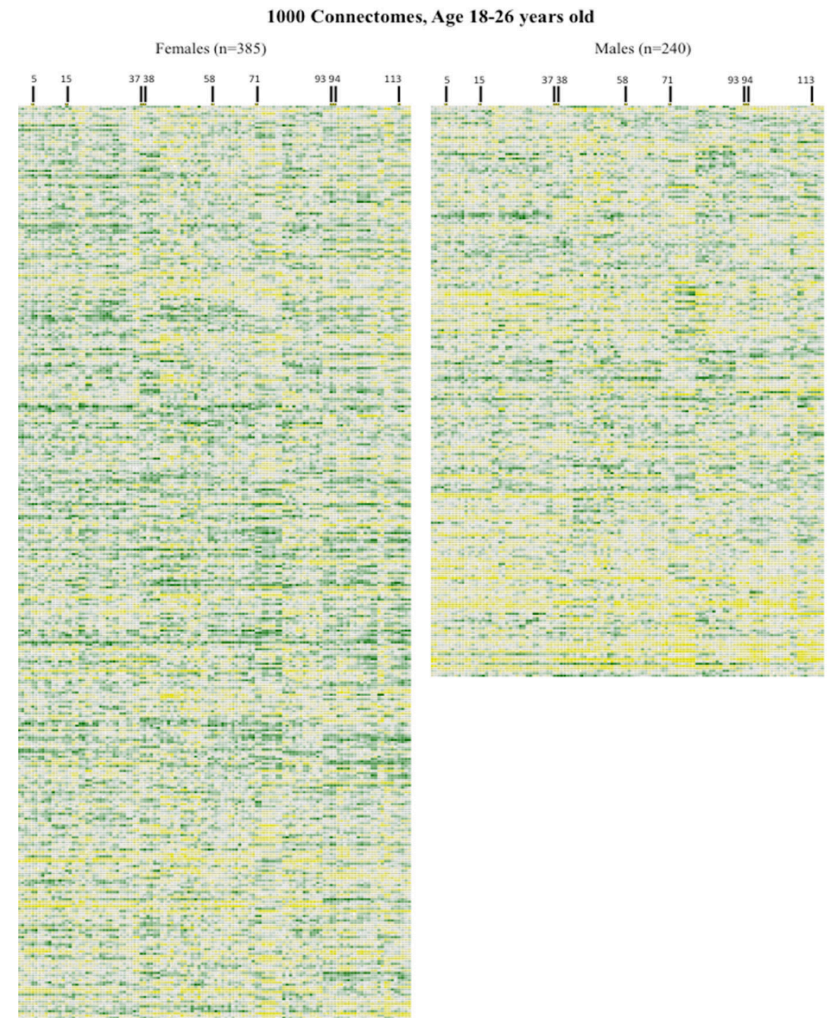
Brain Scan Results

A szürkeállomány térfogata

Az agyterületek kapcsolatai

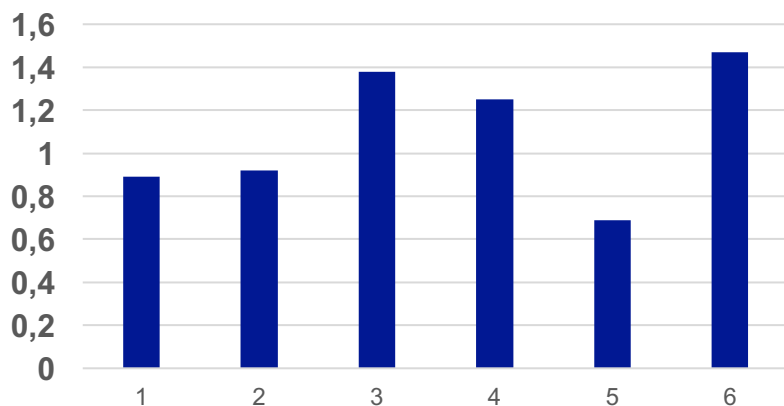
Mozaik-agy: módszertani melléfogás?

Del Giudice et al., 2015

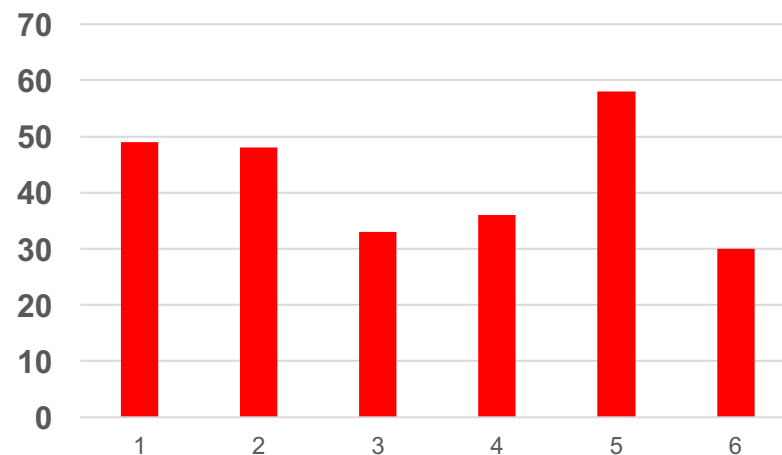
1. A mozaik-agy vizsgálatban használt 6 adatbázis újrakelemzése:

- Többvariánsú hatásnagyság (Mahalanobis D)
- Férfi-nő átfedés mértéke

Férfi-nő különbség
hatásnagysága

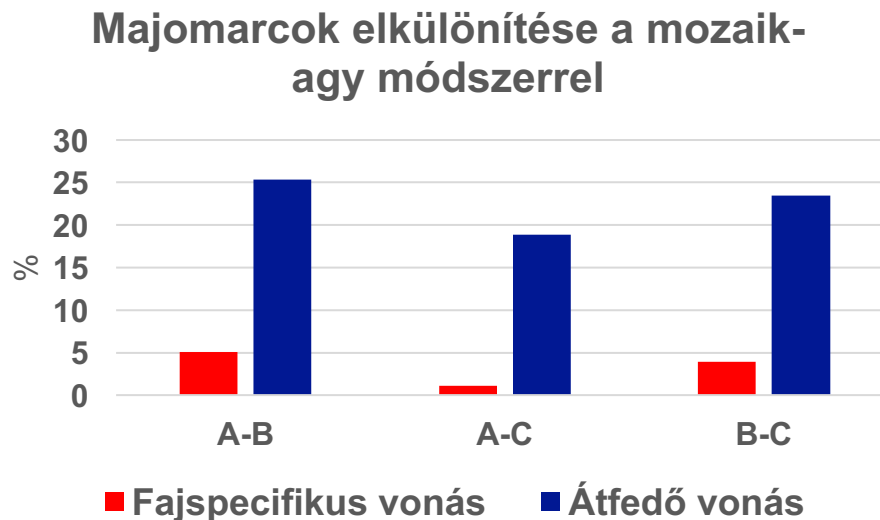
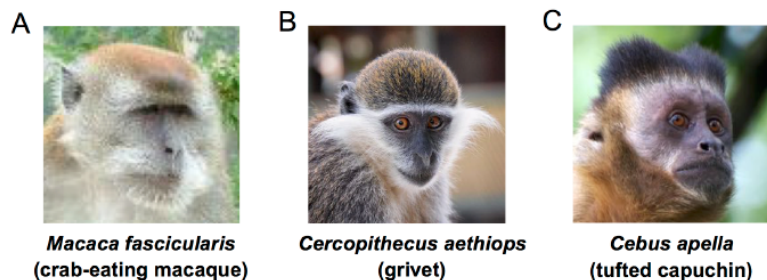

Férfi-nő átfedés (%)

2. Mintázatosztályozó algoritmusok segítségével a férfi-női agy elkülönítése: **63-75%**

3. Hogyan működik a mozaik-agy módszer más összetett háromdimenziós objektumok elkülönítésében?

Nemek és érzelmek

I. Az érzelmek definíciója és vizsgálata

II. Érzelmelméletek, idegrendszer

III. Nemi különbségek

IV. Agresszió (férfi, női?)

I. Az érzelmek definíciója és vizsgálata

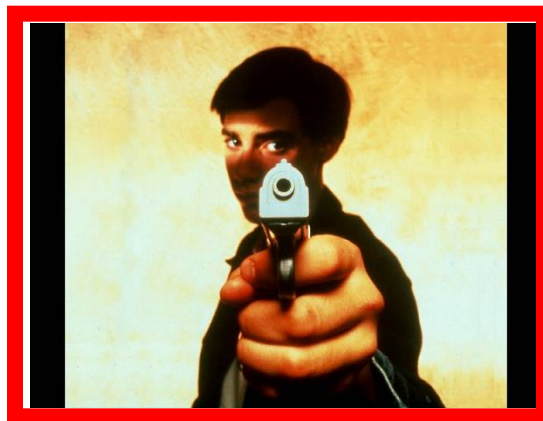
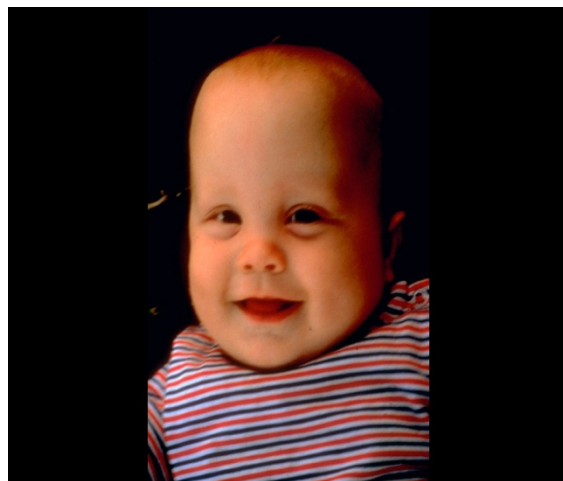

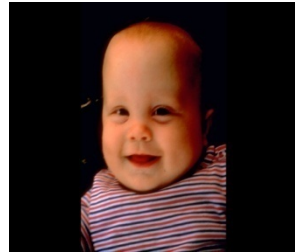

International Affective Picture System - IAPS

Affektív tér – Dimenzionális szemlélet

Nyugalom

Kellemes

Aktivitás

Kellemetlen

(Osgood et al., 1957; Russel, 1979)

Affektív tér

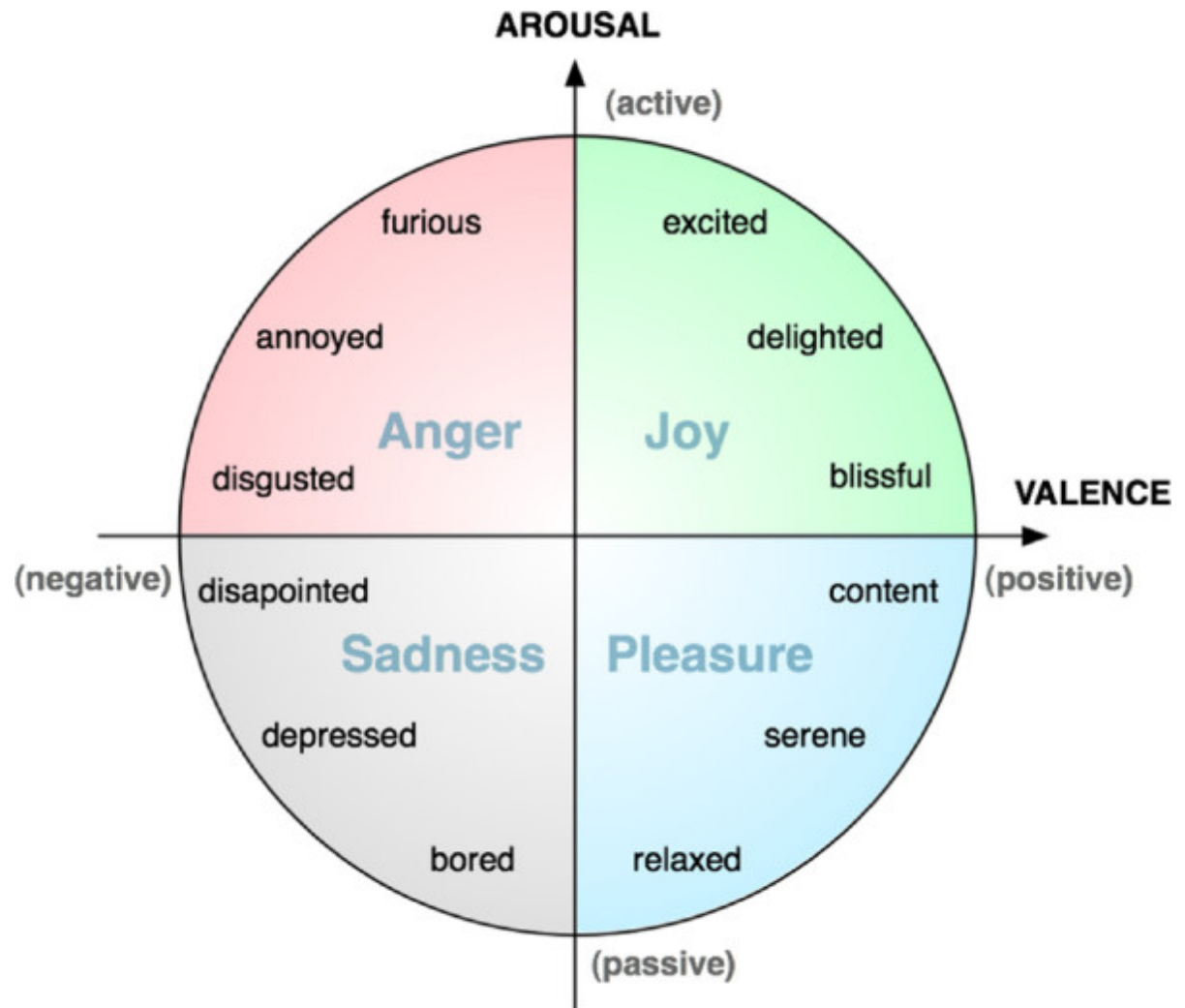
Valencia:

kellemes –
kellemetlen

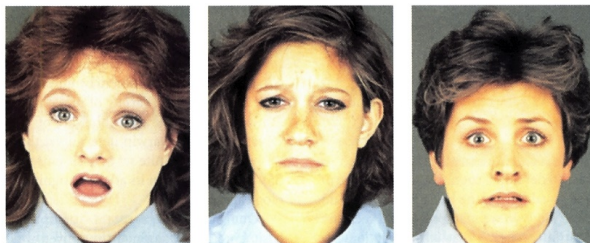
Arousal:

magas-alacsony

(aktivitás-
nyugalom)

Alapérzelmek vs. összetett társas érzelmek

- **Alapérzelmek:** az arckifejezések egyetemessége (Ekman and Friesen, 1971)

6 alapérzelem: boldogság

szomorúság

félelem

undor

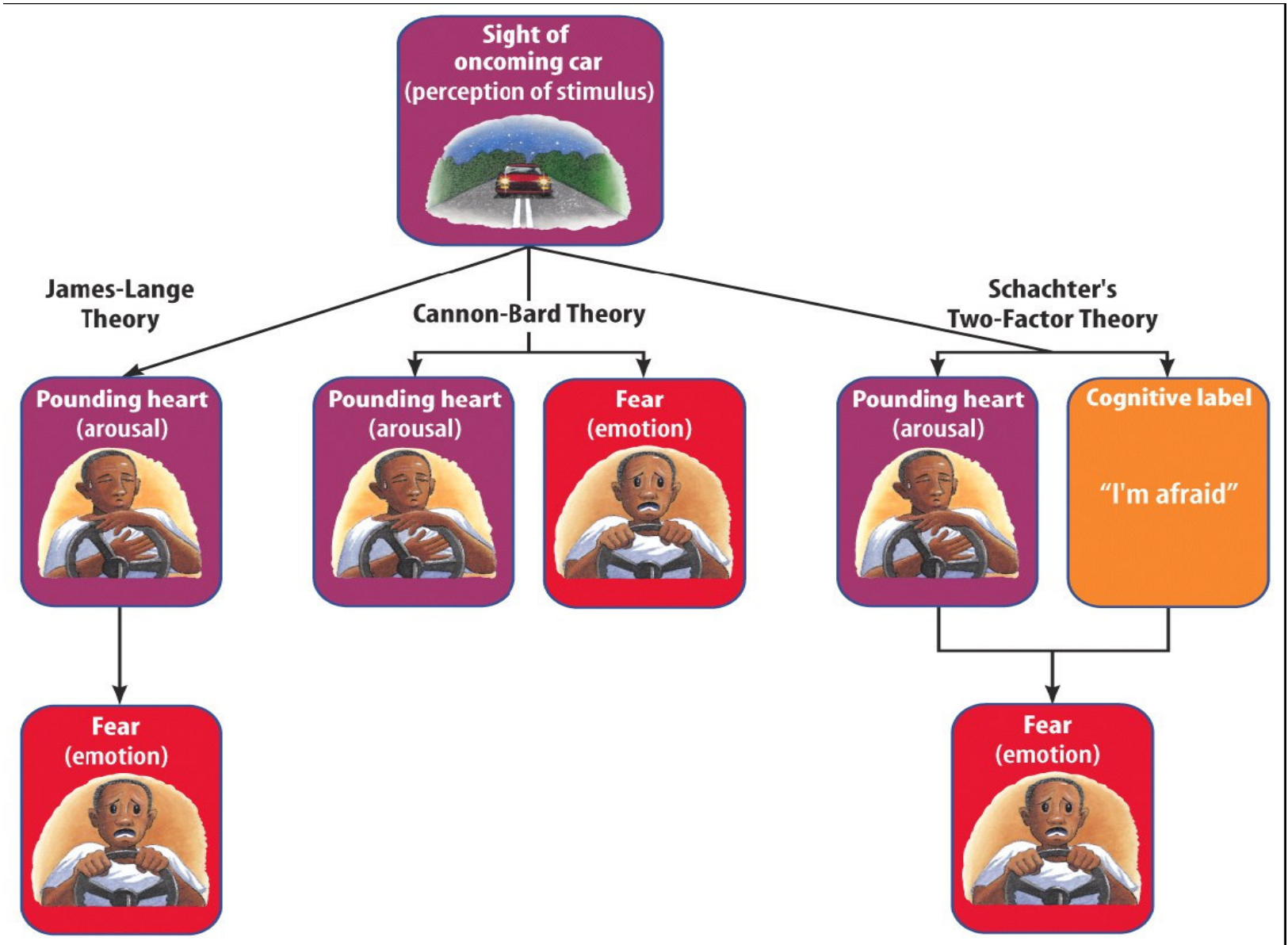
harag

meglepődés

- **Társas érzelmek** (pl. büntudat, büszkeség, szeretet)

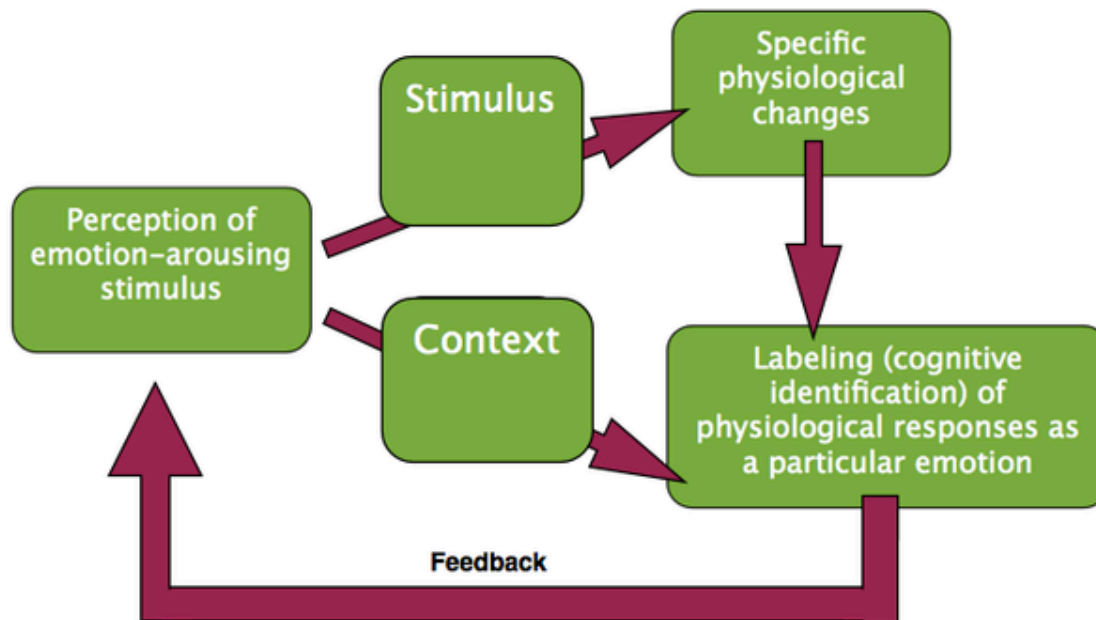
II. Érzelmelméletek, idegrendszeri alapok

Az érzelmek pszichológiai elméletei

Schachter és Singer (1962) kísérlete

- vegetatív arousal állapotának kiváltása (adrenalin)
- az érzelem minőségét a helyzet kognitív kiértékelése és a társas környezet határozza meg

Kísérlet:

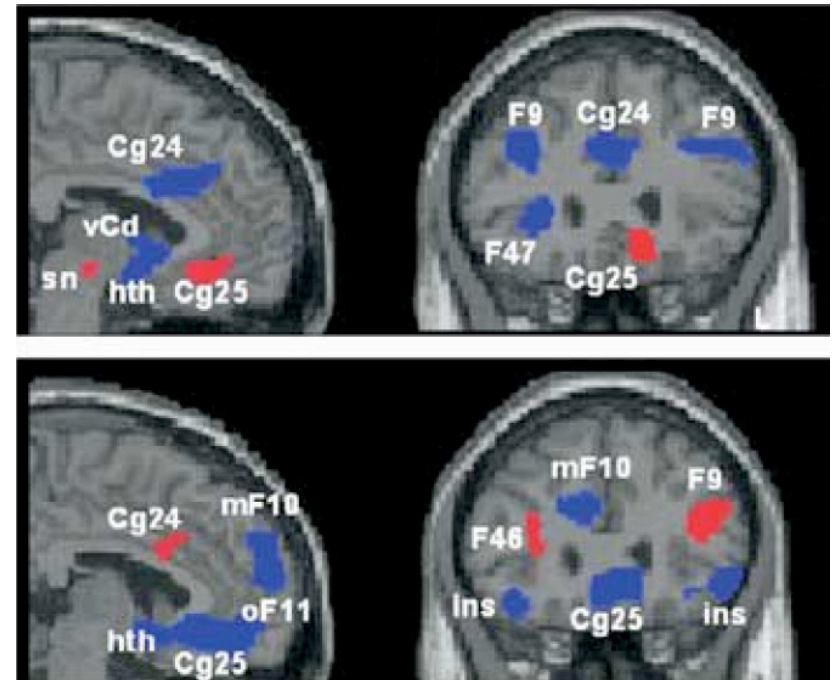
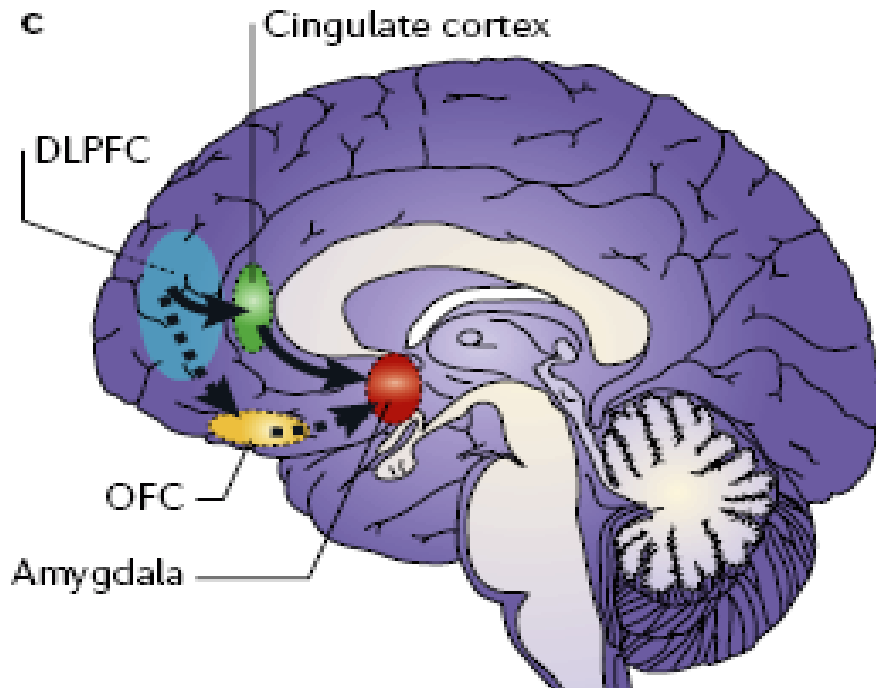
Adrenalin vs. placebo

Információ a szerről

Kellemes vs. kellemetlen környezet

Idegrendszeri struktúrák – érzelemfeldolgozás

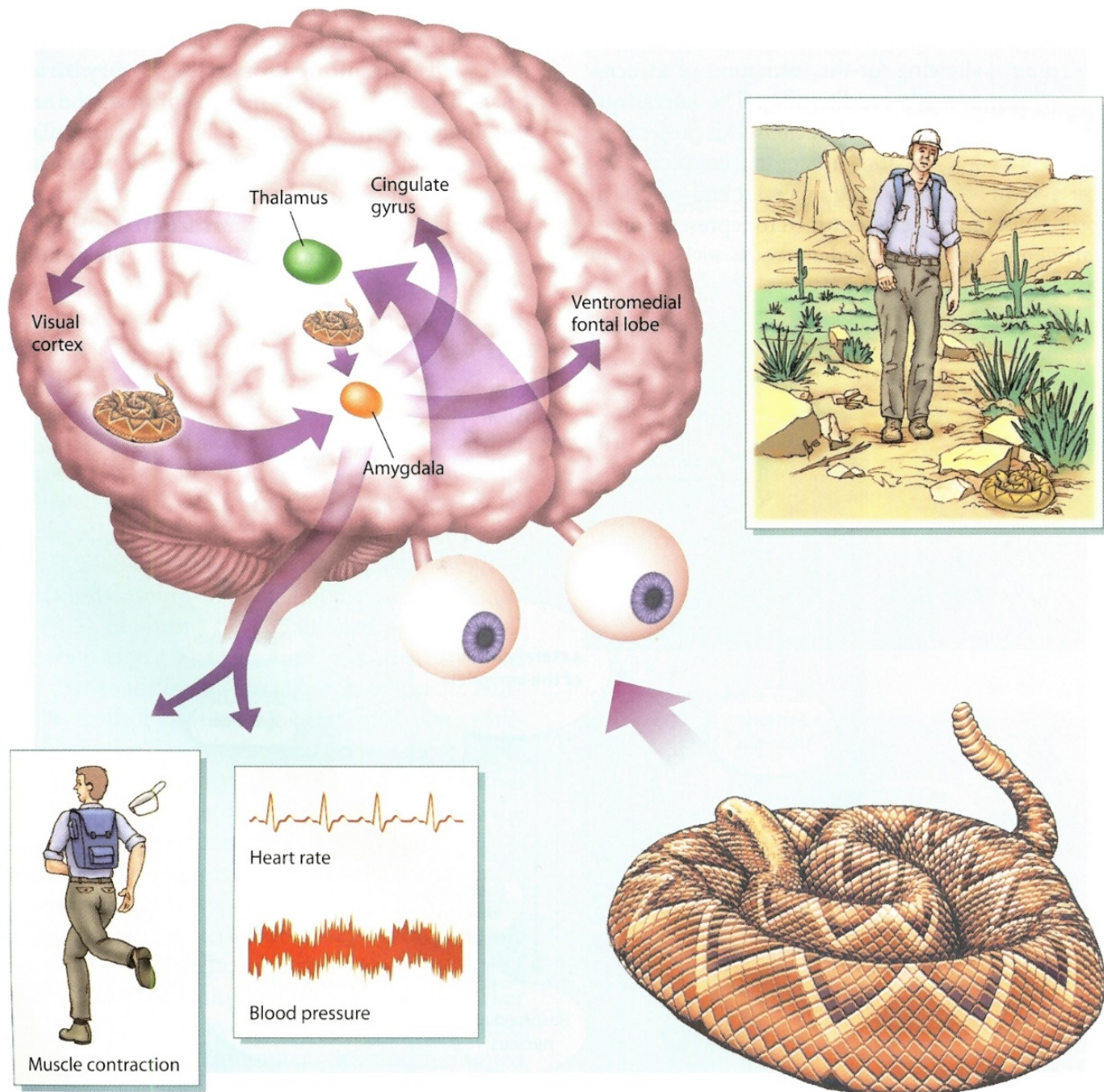
A depresszió anatómiája

DLPFC/OFC – prefrontalis cortex
(homloklebeny)

Cingulate cortex (övtekerevény)

Amygdala (mandulamag)

Összetett társas érzelmek feldolgozása (mentalizáció)

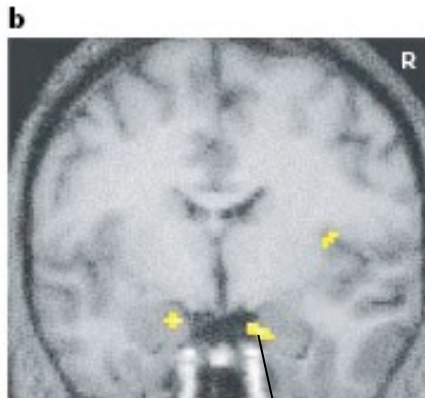
ALAPÉRZELEM

MENTALIZÁCIÓ

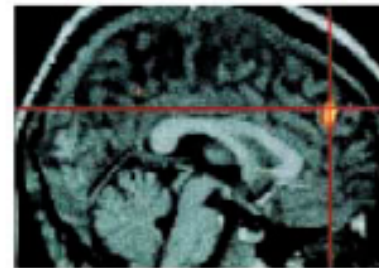
Baron-Cohen-féle “szemteszt”
(Eyes Test)

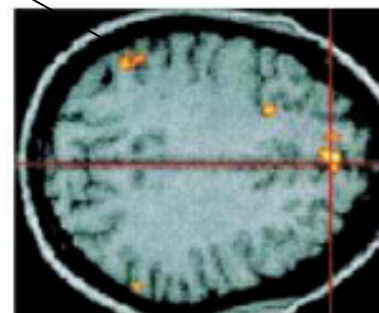
Amygdala

Superior
temporalis
cortex

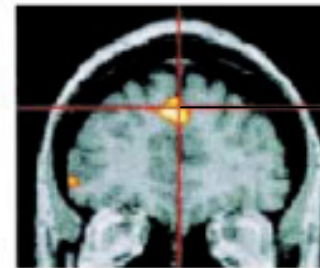
c Sagittal

Transverse

Coronal

Dorsomedialis
prefrontalis
cortex

z-values

III. Nemi különbségek

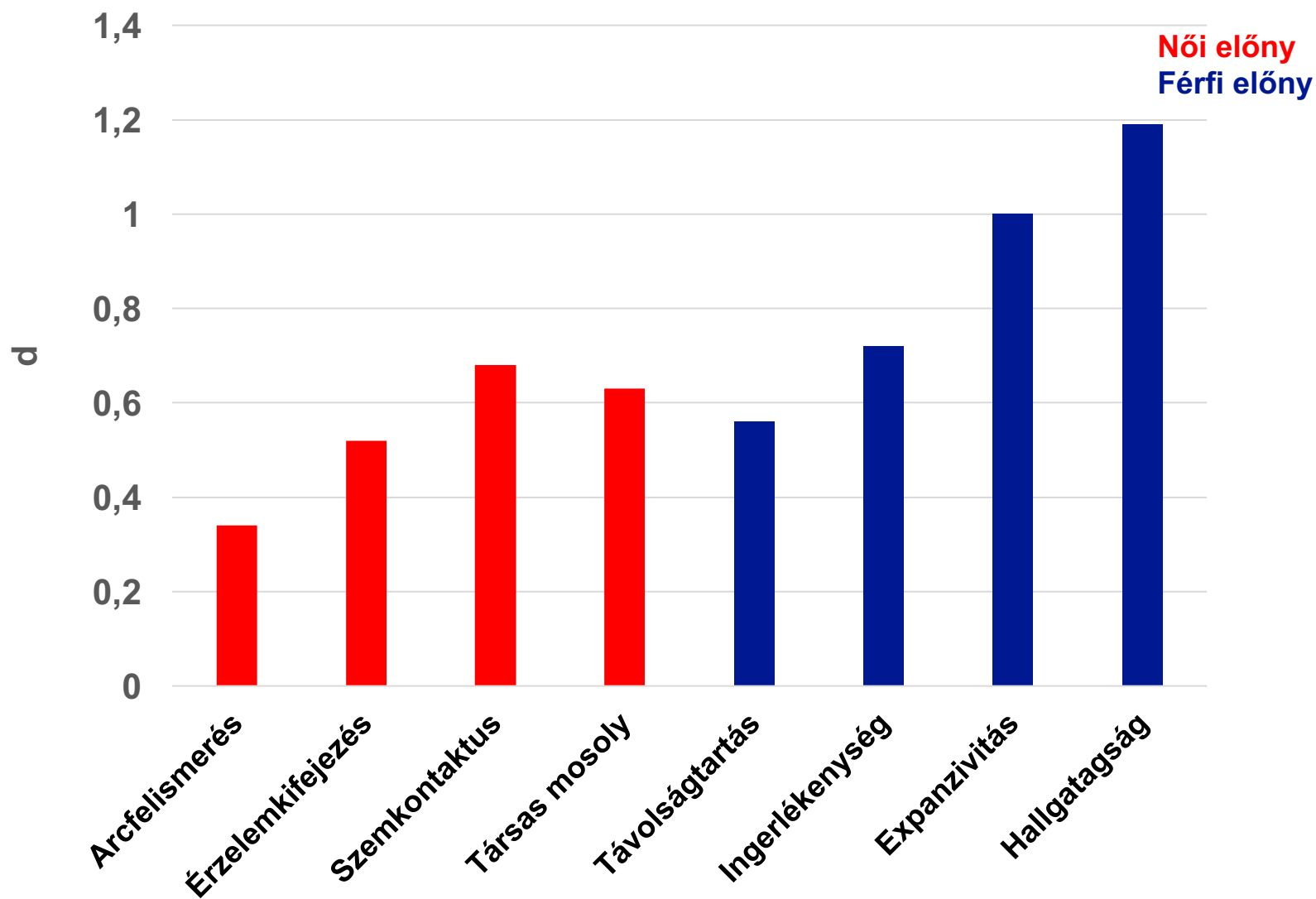
A nemek közötti érzelmi eltérések alapelvei

Nők: jobban feltáruikoznak - *externalizáció*

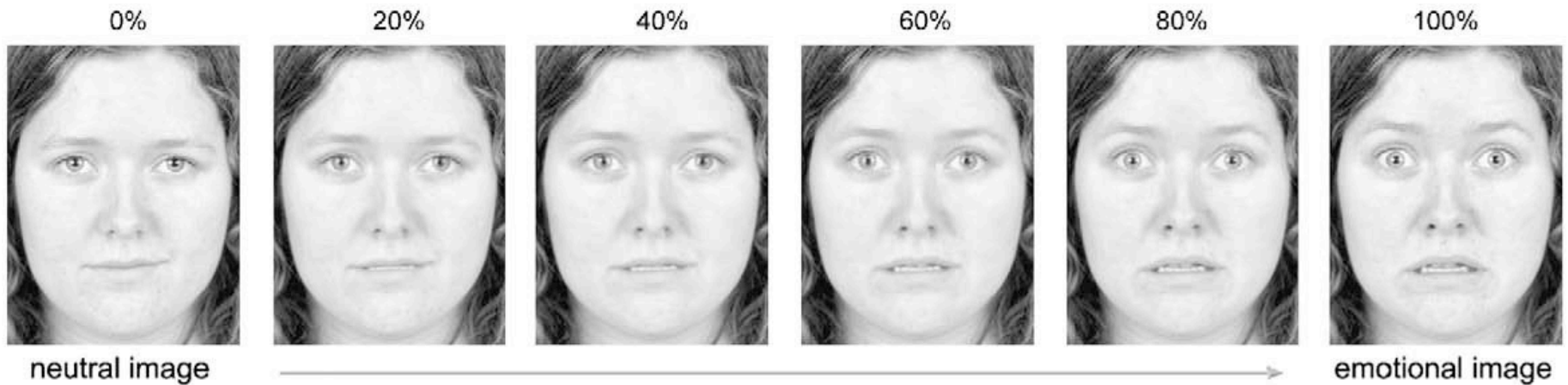
- Nyelv és metakommunikáció terén
- Különösen szomorúság esetén
- Mindkét nem nyitottabb a nők felé

Férfi: befelé fordulás – *internalizáció*

- Ritkább ézelemkifejezés
- Kivéve: a düh

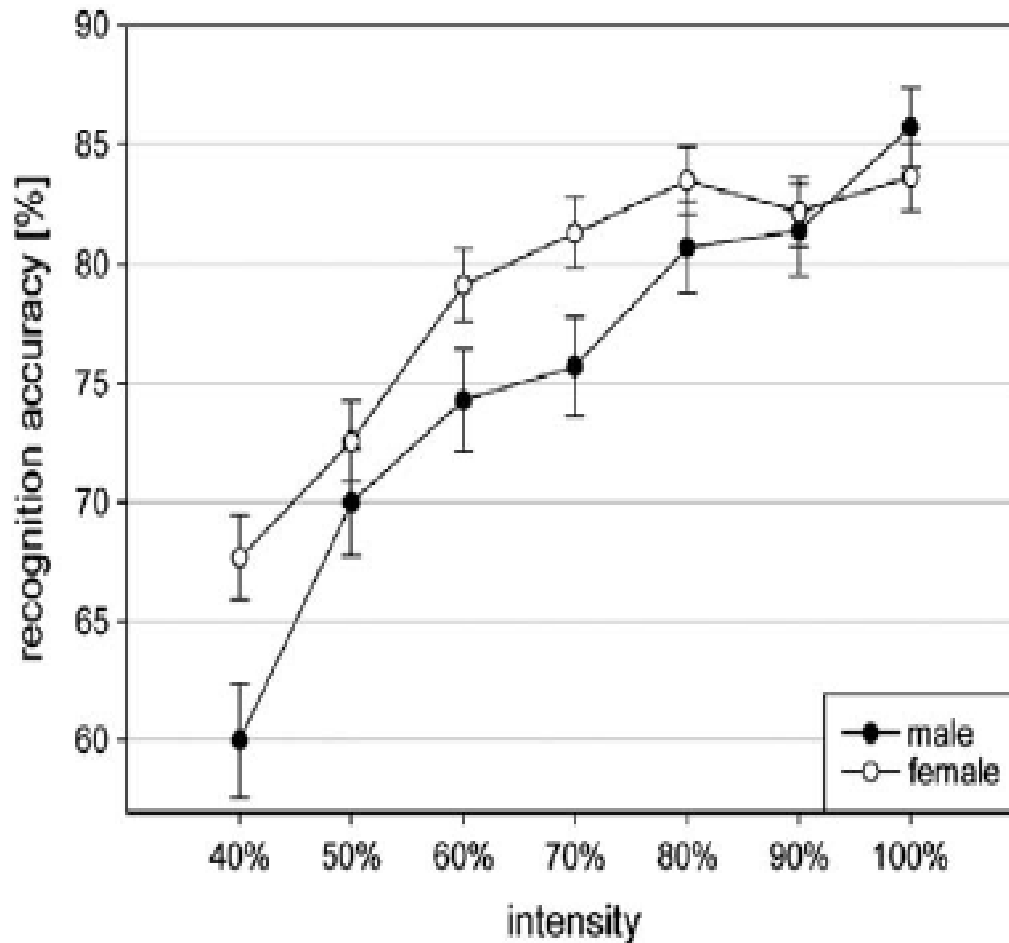

Az érzelmekifejezés fokozatai

Note. The image on the left is the neutral face (0% intensity); the image on the right is the full-blown emotional face (100% intensity).

Női fölény az érzelemfelismerésben alacsony intenzitásnál

Nő > Férfi

Düh

Undor

Félelem

Nincs különbség

Boldogság

Szomorúság

Meglepetés

Megküzdés (coping) a stresszhelyzetekkel

Nők:

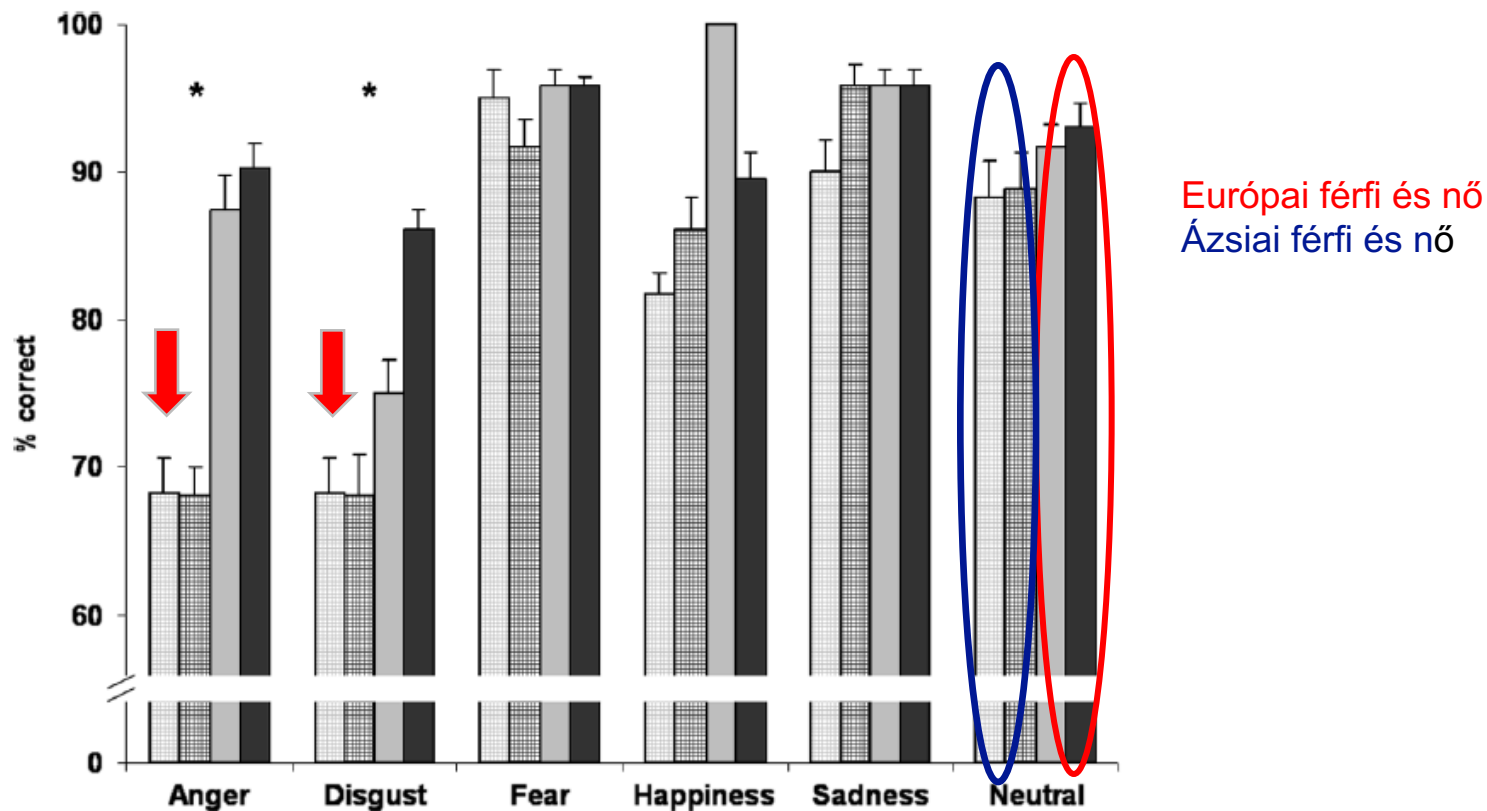
- Társas támasz keresése
- Szorongás, depresszió kifejezése (amygdala?)
- Átkeretezés, elnapolás

Férfi:

- Problémamegoldás, célirányosság
- Ingerlékenység, indulatosság
- Aktivitás fokozása (pl. sport, barkácsolás)

„Női” szorongás és depresszió: fokozott amygdala aktivitás?

Negatív érzelmek felismerése: a kultúra és a nem hatása

Az amygdala aktivitása és az európai tartózkodás időtartama közötti összefüggés

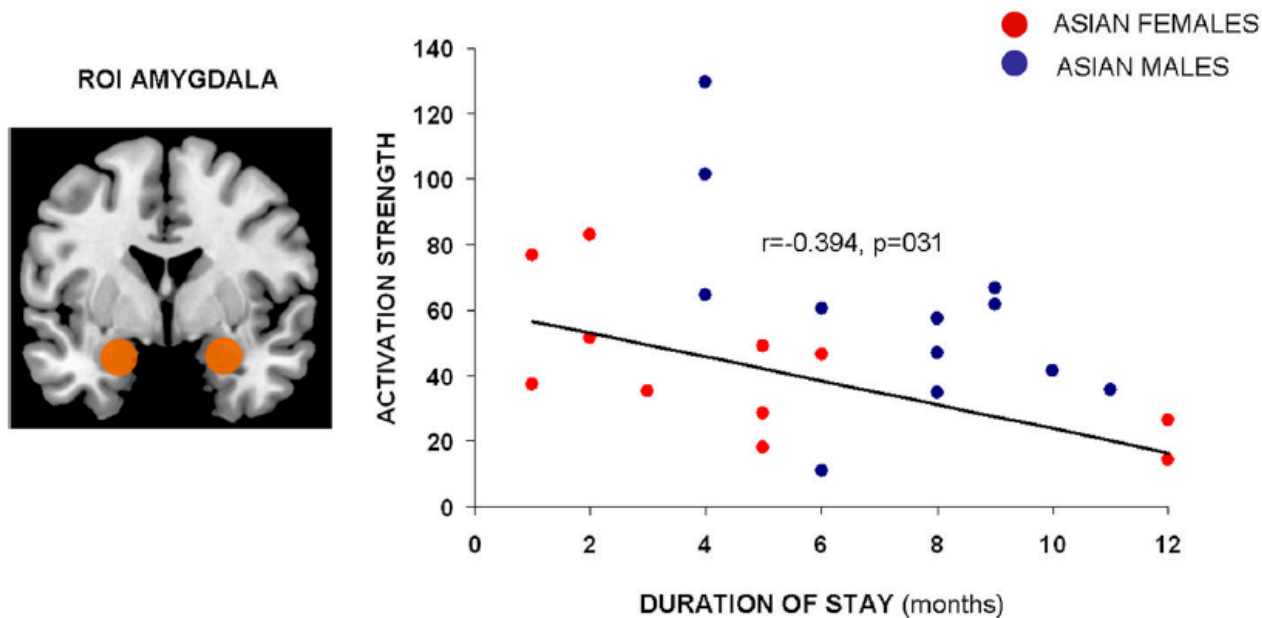
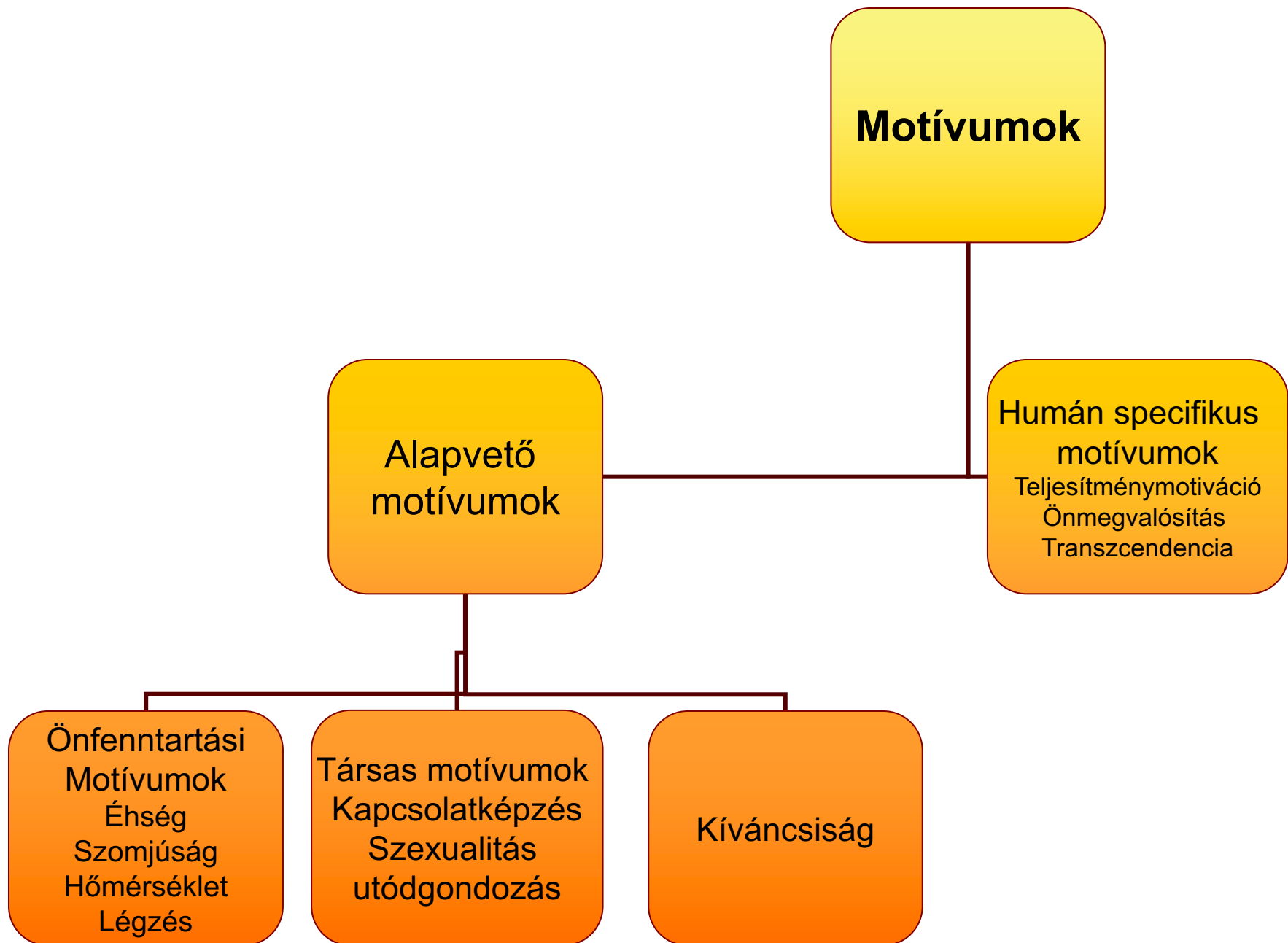

Figure 4 Correlation analysis between mean parameter estimates of the amygdala region and duration of stay in Europe (months) showing a significant negative association ($r(22) = -0.394, p = .031$) indicating stronger amygdala response in those Asian participants with shorter duration of stay and thus probably reflecting adaptation effects on the neural level.

IV. Agresszió és szexualitás

Biológiai alapok: férfi = agresszió?

- az agresszív drive (késztetés), frusztráció
- de: nincs egyértelmű katarzis
- a hipotalamusz speciális területeinek elektromos ingerlése (pl. macskáknál, patkányoknál)
- agykérgi szabályozás – a tapasztalat szerepe (pl. dominaciahierarchia, társas elvárások, a faj túlélése)
- a magasabb tesztoszteronszint nagyobb agresszióval jár

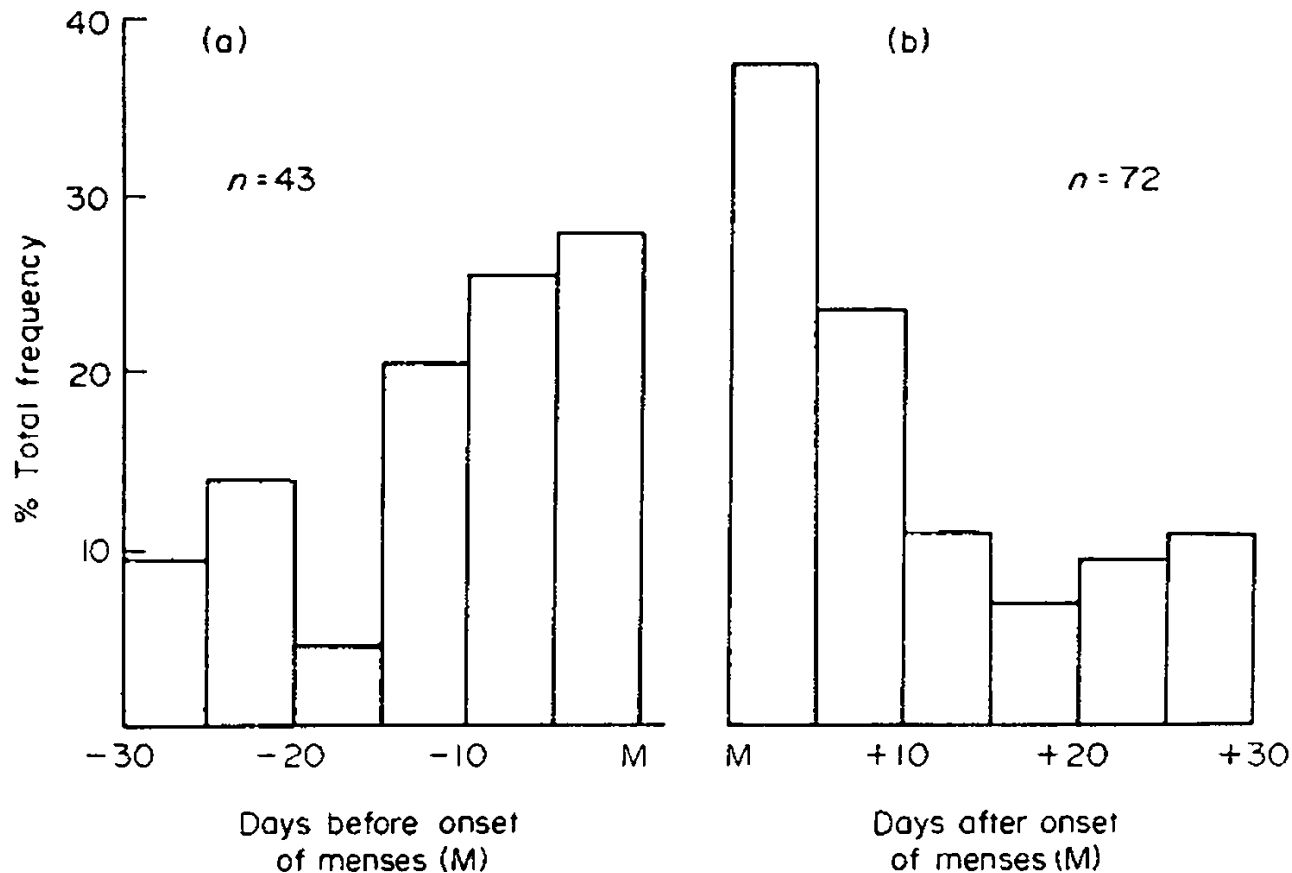
Agresszió: társas tanulás eredménye

Bandura klasszikus kísérlete: a gyermek a felnőtt agresszióját utánozza

Menstruációs ciklus és a harapási nyomok

(Ethnel N. Sassentrath, 1972; Rhesus-majmok)

TEXT-FIG. 1. Frequency percentage distribution of bite wounds in caged groups of female rhesus monkeys plotted in relation to the preceding or succeeding onset of menstruation.

Nemi különbségek az indirekt agresszióban?

- Kiközösítés
- Kipletykálás
- Rosszindulatú (gyilkos) humor
- Bűntudatkeltés
- Hallgatás, elfordulás
- Passzív-agresszív viselkedés

Reprodukciós ráta

Nők: lassú

Határ: fiziológiai

Férfiak: gyors

Határ: partnerek száma

Moulay Ismail (1672-1727)

- Marokkói uralkodó
- 1703 - 525 fiú, 342 lány
- 1721 - 700 fiú, ? lány
- 500 feleség – 888 gyermek?

Szülői ráfordítás

Közös szülői ráfordítás

Anyai ráfordítás

- Fiziológiai (testi)
- „Gazdasági”

Apai ráfordítás

- Gazdasági

Emberi és állati szexualitás összevetése

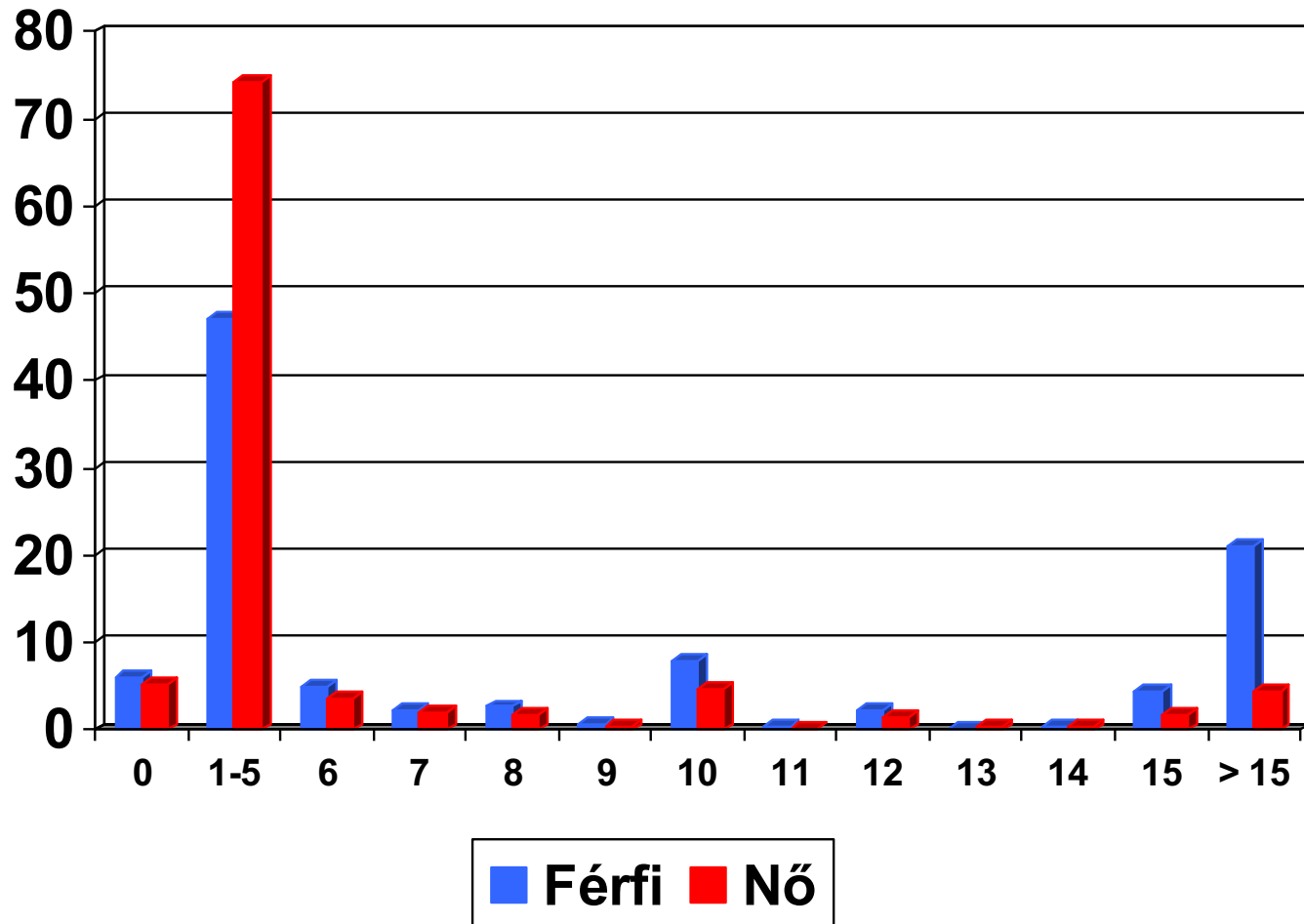
(Evolúciós megközelítés)

- Számos állatfajnál: utódnemzés és stresszoldás
- Embernél:
 - utódnemzés
 - stresszoldás
 - *kötődés*
 - *hatalom*
- Többdimenziós szabályozás (biológia, tanulás, társadalom)

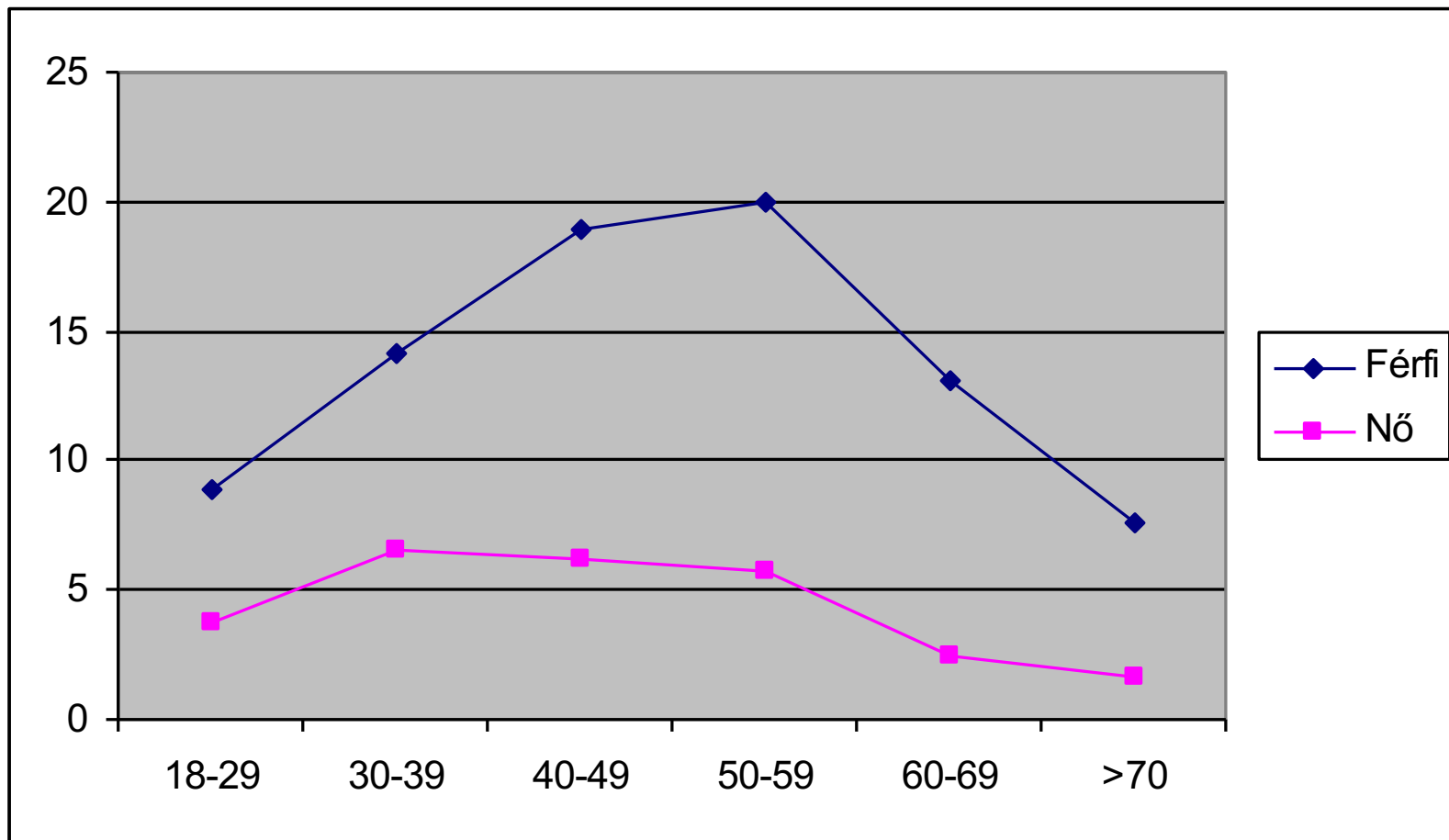
Kiindulási sztereotípia: férfiak – csak a szex

- Minden kultúrában nagyobb szexuális változatosságot igényelnek a férfiak
- Nagyobb gyakoriságot igényelnek a szexben
- Evolúciós alap: férfiaknál mennyiségi stratégia, nőknél minőségi stratégia

Hány partnere volt?

Hány partnere volt?

Nemi különbségek a szexualitásban

- Testiség vs. érzelmi kapcsolat
- **Féltékenység:**
 - nők érzelmi hűtlenségre
 - férfiak szexuális hűtlenségre
- **Problémák:**
 - nőknél: félelem a nem kívánt terhességtől, megerőszakolástól
 - férfiaknál: félelem a nők érzelmi igényeitől (értetlenség), teljesítménykudarctól

Összefoglalás

- Érzelem: valencia és intenzitás
- Alapérzelmek és összetett érzelmek
- Három modell: James, Cannon, Schachter
- Idegrendszer: homloklebeny, amygdala, hipotalamusz
- Nemi különbségek: externalizáció, internalizáció, érzelemfelismerés, megküzdés
- Direkt (férfi) és indirekt (női) agresszió, biológiai és társas tényezők szerepe